

متن کامل وصیتنامه مهندس بازرگان

وصیتنامه مرحوم مهندس مهدی بازرگان

بسم الله الرحمن الرحيم

«كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ»

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»^۱

وصیتنامه بنده گنهگار بی مقدار، محتاج عفو و رحمت پروردگار و درخواست کننده دعای بندگان مؤمن و مهربان، مهدی بازرگان، به همسر عزیز خود، فرزندان دلبد با همسران گرامی آنها، نوادگان نازنین و به همه خویشاوندان با مهر و صفا، به دوستان ارجمند و به آشنایان و اهل لطف.

با اقرار به وحدانیت و ربوبیت خالق و با درود بر همه پیامبران علی الخصوص خاتم آنها محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و بر اهل بیت طهارت و امامت.

(۱)

اولین و مهم ترین آرزو و توصیه ام به خانواده و خویشان و دوستان این است که رفتن من برایشان عبرت بوده، به زندگی همیشگی خیلی بزرگ تری که در پیش دارند- بیشتر از دوروزه دنیای گذران- بیندیشند و تدارک ببینند.

۱. رحمن (۵۵) / ۲۶ و ۲۷: هر چه بر روی زمین است دستخوش فناست. و ذات پروردگار صاحب جلال و اکرام توست که باقی می ماند.

زندگی بی‌مرگ و انتها که خیرش را فرستادگان خدا داده، ما را برحذر از آتش و عذاب و امیدوار به رستگاری و رضوانش کرده‌اند، به فرض که کسی یقین به وقوع آن نداشته باشد، دلیل قطعی هم به دروغ بودن و عدم آن ندارد. حال که بنا به خبرها و هشدارهای شخصی چون محمد مصطفی (ص) و کتابی چون قرآن، شدت و مدت عذاب چنان وحشتناک و غیرقابل تحمل است که احتمال وقوعش را هر قدر کم و کوچک بگیریم، مصلحت و منفعت ما ایجاب می‌نماید که با توجه به عظمت واقعه و بی‌نهایت بودن مصیبت، آن را به حساب بیاوریم و راه احتیاط هم که شده باشد در پیش گیریم.

وصیت من این است که نه آخرت و قیامت را نفی و فراموش کنید و نه روزی رسان و آفریننده خودتان را که برای جهان غیر او صاحب و گرداننده‌ای قابل تصور نبوده، اگر خودمان و جهان، دروغ و خیال نباشیم، او هم دروغ و خیال نمی‌تواند باشد.

اینک که دنیا و زندگی در مجموعه و متوسط، ناخشنودی و ناراحتی و زیانکاری است و جریان تاریخ بشریت در جهت افزایش گرفتاری‌ها و سختی‌ها یا توسعه ظلم و فشارهاست، باید سعی کنیم در عوض، آخرتمان در اثر تحمل و تلاش و با صبر و مرحمت، آباد و خشنود کننده باشد.

(۲)

دومین توصیه (خصوصی‌ام) به همسر و فرزندان و کسان، مهربانی و گذشت و خدمت‌گزاری در حق یکدیگر است. مخصوصاً نسبت به مادرها و پدرها، پس از آن برادر خواهرها، زن و شوهرها و بالاخره دیگر خویشاوندان و صله رحم.

(۳)

توصیه سوم قبول عذر تقصیرها و قصورهایم در حق خانواده و کسان و دوستان و هموطنان. از همگی حلالیت می‌طلبم و تقاضای بخشش و دعای خیر دارم، و رساندن این تقاضا به کسانی که در مجلس فاتحه حضور نداشته، آن را نشنیده باشند یا آگاه نشده باشند. هر بدی و نقصان و زیان که به کسی و به کسانی رسانده باشم و

وصیت‌نامه مهندس مهدی بازرگان _____ ۳
به هر گونه و اندازه و ارتباط که باشد، چه فردی و شخصی و چه اجتماعی و عمومی
و سیاسی، تقاضایم این است که حلالم نمایید.

(۴)

کفن و دفن و ترحیم

«... وَ مَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَ مَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ...»^۱

برای محل دفن قبری را زیر سر نگذارده‌ام که زحمت بازماندگان کمتر باشد. و
محل خاصی را هم در نظر ندارم ولی اگر امکان داشته و خالی از دردسر و اشکال
باشد بدم نمی‌آید در مقبره بیات در جوار مرقد حضرت معصومه سلام الله علیها و در
کنار پدر و مادر و عده‌ای از برادر خواهرها و عمو و عموزادگان باشد که احتمال سر
خاک آمدن و از خدا طلب مغفرت خواستن برای همه به خاک سپردگان بیشتر
باشد.

برای کفن خلعتی سابقاً از سفر حج آورده و در چمدان عنابی‌رنگ گذارده بودم
که پس از نقل مکان به نارون نمی‌دانم چه شده است.
برای مجالس ترحیم و تذکر اگر چه بیشتر جنبه تشریفاتی و تکلف پیدا کرده و
جزو آداب و حساب‌های سیاسی و گروهی شده، دردی از دنیا و آخرت مردگان و
زندگان دوا نمی‌کند ولی با احتمال اینکه برای افرادی، مختصر عبرت از مرگ و
خشیت از خدا و آخرت حاصل شود و حلالیت و آمرزشی نصیب میت گردد ایراد
به برگزاری آن از محل ثلث خودم ندارم خصوصاً اگر همراه با اطعام مساکین و
غذای دسته جمعی بدون تعین و تشریفات برای بازماندگان و دوستان نزدیک باشد.
بیشتر از توصیف و تمجید شخص از دنیا رفته به تذکر قیامت و توجه به آخرت
پرداخته شود، توصیه‌های (۱) و (۲) و (۳) نیز بد نیست که در مجلس ترحیم خوانده
شود.

وصیت‌نامه مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۷ - در خانه نارون

۱. لقمان (۳۱) / ۳۴: ... و هیچ کس نمی‌داند که فردا چه چیز به دست خواهد آورد و کسی نمی‌داند که در
کدام زمین خواهد مرد...

